

บริการสื่อการศึกษาในสภาพแวดล้อมดิจิทัล: ปรับวิธีคิดและเปลี่ยนวิธีการ Media Services in Digital Environment: Change Mind Set and Methods

ธรรณิศ หาญใจ

ศูนย์บรรณสารและสื่อการศึกษา มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ e-mail: hthorani@wu.ac.th

บทคัดย่อ

บริการสื่อการศึกษาเป็นพันธกิจหนึ่งของการสนับสนุนการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ ซึ่งฝ่ายผลิตและพัฒนาสื่อการศึกษา ศูนย์บรรณสารและสื่อการศึกษา มุ่งมั่นที่จะเพิ่มมูลค่าบริการสื่อการศึกษาให้ความเป็นเลิศ และมีคุณค่าต่อการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัย ฝ่ายผลิตฯ จึงต้องปรับการดำเนินงานให้สอดคล้องกับกับการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลที่เปลี่ยนไป ผลการปรับเปลี่ยนที่สำคัญคือ (1) การปรับวิธีคิดของบุคลากรในฝ่ายผลิตฯ ให้รับรู้และตระหนักถึงการจัดการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษาในยุคสื่อดิจิทัล โดยเฉพาะการจัดการเรียนการสอนแบบ Active Learning ซึ่งจำเป็นต้องมีบทบาทในการจัดหาและพัฒนาสื่อการศึกษาร่วมกับอาจารย์ผู้สอน (2) ปรับวิธีการและกระบวนการดำเนินงาน เพื่อให้นักศึกษาและอาจารย์เข้าถึงสื่อการศึกษาให้มากที่สุด และ (3) ผลจากการปรับเปลี่ยนทำให้ฝ่ายผลิตฯ สามารถปรับบริการสื่อการศึกษาที่สอดคล้องกับการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลเพิ่มมากขึ้น ได้แก่ การเรียนรู้ทางออนไลน์ผ่านระบบสารสนเทศทางการศึกษา ทั้ง m-Learning, e-Tutor, e-Lecture, e-Testing การพัฒนา Application เพื่อการเรียนรู้อุปกรณ์เคลื่อนที่ (Mobile Device) เป็นต้น

คำสำคัญ:

บริการสื่อการศึกษา, สื่อการศึกษา, ระบบสารสนเทศทางการศึกษา

Abstract

Educational Media Services (EMS) is the learning support services in Walailak University, which was established by Educational Media Production and Development Section (EMPDS), Center for Library Resources and Educational Media (CLM@WU). The aims of these services are emphasized to provide the value-added of EMS, and to as more excellent services and more value for learning by using high technology. Therefore, EMPDS had to improve the service processes related to the learning style that have been changing in digital environment, such as (1) to improve the staff mind-set to have more awareness about the active learning which is main strategic of Walailak University, as well as to let them have more participate with the lecturer, (2)

to improve the method and procedure for providing the services to lecturer and the students by easy access and high technology, (3) after these changing the EMS are including more benefit for the users via online system, such as m-Learning, e-Tutor, e-Lecture, e-Testing, as well as the mobile application, etc.

Keyword:

Educational Media Services, Instructional Media,
Educational Information System

บทนำ

ระบบการเรียนการสอนในสถาบันอุดมศึกษา มีการเปลี่ยนแปลงโดยมีนักศึกษาเป็นศูนย์กลาง เป็นการศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนมีโอกาสศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองจากแหล่งเรียนรู้อื่น ๆ ที่ผู้เรียนสามารถหาความรู้เพิ่มเติมตลอดจนการจัดการเรียนการสอนแบบ Active Learning โดยมีสื่อการศึกษาในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญในการจัดการเรียนการสอนแบบ Active Learning ที่สนับสนุนให้ผู้สอนสามารถถ่ายทอดความรู้ให้แก่ นักศึกษามีความเข้าใจและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ในปัจจุบันพบว่า นักศึกษานิยมใช้การสื่อสารแบบออนไลน์มากยิ่งขึ้น ศูนย์บรรณสารและสื่อการศึกษา มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ จึงได้ปรับวิธีคิดในการพัฒนาสื่อสนับสนุนการเรียนการสอน ให้มีความทันสมัยและหลากหลายรูปแบบ เพื่อยกระดับและเพิ่มศักยภาพของกระบวนการเรียนรู้ที่มีอยู่เดิมไปสู่แหล่งความรู้รูปแบบใหม่ ที่ยังคงเน้นการปลูกฝังและส่งเสริมนิสัยการเรียนรู้นอกห้องเรียน ถือเป็นการพัฒนาวิธีการเรียนรู้ในอนาคต มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศที่เน้นความสะดวกในการเข้าถึงสารสนเทศ เพื่อสร้างและส่งเสริมการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง

หลังจากการปรับวิธีคิดในการพัฒนาสื่อการเรียนการสอนให้มีความทันสมัยในสภาพแวดล้อมยุคดิจิทัล ศูนย์บรรณสารและสื่อการศึกษาได้เปลี่ยนวิธีการ โดยเริ่มจากการจัดทำโครงการส่งเสริมประสิทธิภาพการเรียนการสอน Active Learning ภายใต้ยุทธศาสตร์ของมหาวิทยาลัย มีวัตถุประสงค์เพื่อให้บุคลากรฝ่ายผลิตและพัฒนาสื่อการศึกษา มีความพร้อมในการรองรับและสนับสนุนการเรียนการสอนแบบ Active Learning ตลอดจนการพัฒนาสื่อการศึกษาให้มีความทันสมัยและหลากหลายรูปแบบ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนาบุคลากรของศูนย์บรรณสารและสื่อการศึกษาและคณาจารย์ให้มีความตระหนักและเข้าใจถึงสื่อการศึกษากับการเรียนรู้เชิงรุก หรือการเรียนรู้ในทศวรรษที่ 21
2. เพื่อพัฒนาเครื่องมือในการบริการสื่อการศึกษาให้สามารถเข้าถึงผู้เรียนได้อย่างทั่วถึงและหาแนวทางการจัดบริการสื่อการศึกษาที่สามารถให้บริการในทุกเวลาและทุกสถานที่
3. เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ตามแผนยุทธศาสตร์ การเรียนการสอนเชิงรุก (Active Learning) ของมหาวิทยาลัยนำสู่การเป็น “CLM Digital Learning Center”

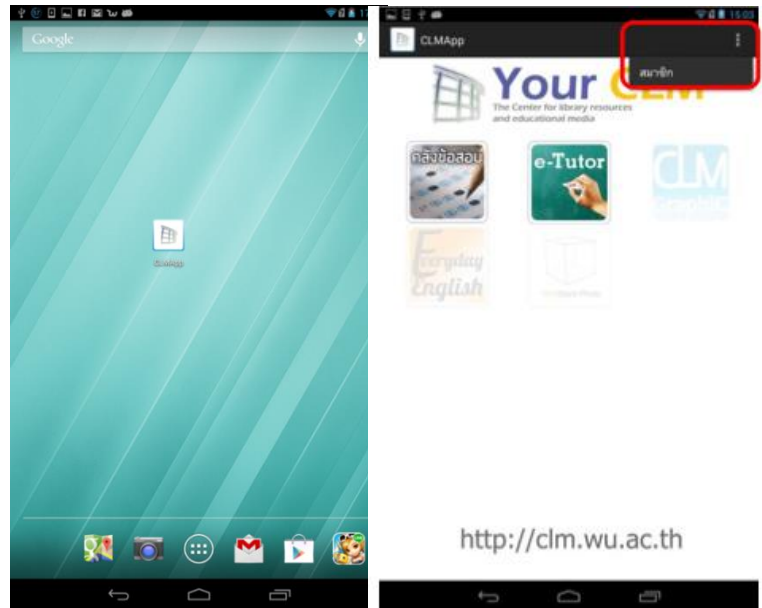
ขั้นตอนและวิธีการดำเนินงาน

1. เตรียมความพร้อมของบุคลากร โดยการสร้างความเข้าใจถึงบริบทและภาระหน้าที่ของฝ่ายผลิตและพัฒนาสื่อการศึกษาในยุค Digital Learning ตลอดจนการให้ความรู้แก่บุคลากรในเรื่องสนับสนุนการเรียนการสอนแบบ Active Learning
2. พัฒนา (เครื่องมือ) สื่อสนับสนุนการเรียนการสอน อาทิ e-Template, e-Gallery เพื่อเป็นการสร้าง Brand Value ของหน่วยงานเพื่อสร้างอัตลักษณ์ให้แก่บุคลากรในการให้บริการ
 - การบริการเชิงรุก
 - ศูนย์รวมทรัพยากร
 - พื้นที่การเรียนรู้มีการประชาสัมพันธ์ที่ดี
 - เป็นมืออาชีพ
 - มีสัญลักษณ์ของหน่วยงาน
3. เผยแพร่และประชาสัมพันธ์สู่คณาจารย์และนักศึกษาในมหาวิทยาลัย
 - คณาจารย์ (ร่วมเป็นคณะทำงานในการจัดทำสื่อการศึกษา)
 - นักศึกษา (เข้าใช้บริการสื่อการศึกษา)
4. วางแผนการดำเนินงานให้เป็น "CLM Digital Learning Center"

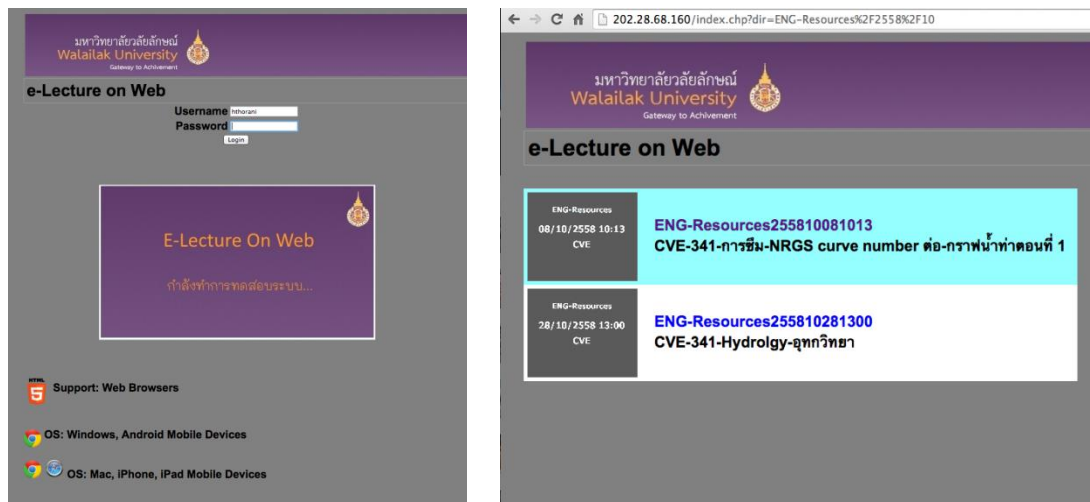
ผลการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

จากการที่ฝ่ายผลิตและพัฒนาสื่อการศึกษา ศูนย์บรรณสารและสื่อการศึกษา มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ ได้ปรับวิธีคิดและเปลี่ยนวิธีการ ในการบริการสื่อการศึกษาในสภาพแวดล้อมดิจิทัล เพื่อสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนแบบ Active Learning และตอบสนองแผนยุทธศาสตร์ของมหาวิทยาลัย โดยมีการดำเนินการ ดังนี้

1. พัฒนาเครื่องมือในการสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนแบบ Active Learning ให้มีความทันสมัยและหลากหลายรูปแบบ ได้แก่ 1) สื่อการศึกษานบนเครือข่ายคอมพิวเตอร์ m-Learning, e-Tutor, e-Lecture recording online, e-Testing 2) สื่อการศึกษาในรูปแบบ Application บนอุปกรณ์ Smartphone และ Tablet เพื่อยกระดับและเพิ่มศักยภาพของกระบวนการเรียนรู้ที่มีอยู่เดิมไปสู่แหล่งความรู้รูปแบบใหม่ ที่ยังคงเน้นการปลูกฝังและส่งเสริมนิสัยการเรียนรู้นอกห้องเรียน ถือเป็นการพัฒนาวิธีการเรียนรู้ในอนาคต มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศที่เน้นความสะดวกในการเข้าถึงสารสนเทศ เพื่อสร้างและส่งเสริมการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง

ภาพที่ 1 clm App ประกอบด้วย คลังข้อสอบ และ e-Tutor

ภาพที่ 2 e-Lecture recording online บนเครือข่ายคอมพิวเตอร์

2. จัดอบรมให้ความรู้แก่พนักงานฝ่ายผลิตและพัฒนาสื่อการศึกษาและคณาจารย์ภายในมหาวิทยาลัย ในหัวข้อต่าง ๆ ได้แก่ 1) อบรมการใช้ Clicker 2) อบรมการเรียนการสอนแบบ Active Learning บรรยายโดย ดร.บรรพต สร้อยศรี วิทยากร จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 3) อบรมการใช้ระบบ m-learning สำหรับคณาจารย์ 4) อบรมการถ่ายทำวิดีโอทัศน์และตัดต่อเบื้องต้น โดยได้รับผลการประเมินในระดับดีมาก

ภาพที่ 3 การอบรมการใช้คลิสิกเกอร์โดยบุคลากรของศูนย์บรรณสารฯ

ภาพที่ 4 การอบรมการถ่ายวิดีโอทัศน์เบื้องต้นและการตัดต่อภาพอย่างง่าย

3. การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ ศูนย์บรรณสารและสื่อการศึกษาได้มีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ในกลุ่มเป้าหมายหลัก ได้แก่ ประชาสัมพันธ์ในกลุ่มคณาจารย์ เพื่อร่วมจัดทำสื่อการเรียนการสอนในรูปแบบต่าง ๆ และประชาสัมพันธ์ในกลุ่มนักศึกษาเพื่อให้นักศึกษาได้รับทราบสื่อการเรียนการสอนในรูปแบบ Active Learning ของมหาวิทยาลัย ที่เน้นความสะดวกในการเข้าถึงสารสนเทศ เพื่อสร้างและส่งเสริมการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง และการ

เข้าใช้บริการของนักศึกษา รวมทั้งได้มีการเผยแพร่ให้แก่หน่วยงานภายนอกมหาวิทยาลัยในงานการประชุมวาลัยลักษณ์วิจัย ครั้งที่ 7 ระหว่างวันที่ 2-3 กรกฎาคม 2558 จัดโดยมหาวิทยาลัยวาลัยลักษณ์ นำเสนอแบบบรรยายในหัวข้อ clmapp นวัตกรรมทางการศึกษาบนอุปกรณ์มือถือใน section R2Q (Routine to Quality) “จากงานประจำสู่ผลงานสร้างสรรค์”

4. วางแผนเพื่อนำไปสู่การเป็น “CLM Digital Learning Center”

ผลการดำเนินงาน

ฝ่ายผลิตและพัฒนาสื่อการศึกษา ศูนย์บรรณสารและสื่อการศึกษา มีนโยบายหลักในการพัฒนาสื่อการศึกษาตามแผนยุทธศาสตร์ของมหาวิทยาลัย ภายใต้โครงการ ส่งเสริมประสิทธิภาพการเรียนการสอน Active Learning ซึ่งจากผลการดำเนินงานที่ผ่านมาได้มีการให้บริการแก่อาจารย์ที่หลากหลายรูปแบบ เช่น การให้บริการฝึกอบรมต่าง ๆ อาทิ อบรมการใช้คลิกเกอร์ (Clicker) อบรมการใช้ระบบ m-Learning อบรมการเขียนบรรณานุกรมด้วย Endnote การบรรยายให้ความรู้ด้าน Active Learning แก่คณาจารย์และบุคลากร เป็นต้น

เพื่อก้าวทันยุคดิจิทัลสื่อการเรียนรู้ที่ทันสมัยซึ่งนักศึกษาสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้โดยตรง ศูนย์บรรณสารและสื่อการศึกษาจึงได้พัฒนา Application เพื่อการเรียนรู้ผ่านอุปกรณ์สื่อสารเคลื่อนที่ (Mobile Device) ได้แก่ CLM App ประกอบด้วย Application คลังข้อสอบและ Application e-Tutor ซึ่ง Application ดังกล่าวได้พัฒนาต่อยอดจากการให้บริการเนื้อหาในเว็บไซต์ของศูนย์บรรณสารและสื่อการศึกษา เพื่อให้นักศึกษาเข้าถึงข้อมูลที่ทันสมัยได้หลากหลายช่องทางแต่เนื่องจากระบบดังกล่าวเพิ่งได้รับการพัฒนา และจำเป็นต้องมีการปรับปรุงอย่างต่อเนื่องเบื้องต้นได้ประชาสัมพันธ์เชิญชวนให้นักศึกษาได้ทดลองใช้งานและประเมินผลการทำงานของระบบรวมถึงประโยชน์ที่ได้รับ ผลการประเมินจากแบบสอบถามพบว่า ผู้ใช้บริการมีความพึงพอใจในภาพรวมระดับดีมาก แต่จำเป็นต้องมีการปรับปรุงในส่วนขอเนื้อหาให้ครอบคลุมทุกสาขาวิชาและเพิ่มประสิทธิภาพความรวดเร็วในการดาวน์โหลดข้อมูล

การนำไปใช้ประโยชน์

ผลการดำเนินงานดังกล่าวสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้โดยตรงต่อการสนับสนุนการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัย สิ่งที่เห็นได้ชัดเจนสรุปได้ดังนี้

1. มีสื่อการศึกษาออนไลน์ที่ทันสมัย นักศึกษาสะดวกในการเข้าถึงสารสนเทศได้ทุกที่ทุกเวลา
2. บุคลากรตระหนักถึงความสำคัญของสื่อการศึกษาในยุค Digital Learning และต้องพัฒนาตนเองให้มีความรู้เท่าทันเทคโนโลยียุคดิจิทัล
3. สามารถต่อยอดองค์ความรู้ที่มีเพื่อพัฒนาสื่อการเรียนการสอนให้ทันสมัยและหลากหลายมากขึ้น

รายการอ้างอิง

เอกสาร Abstracts Book Research for Digital Economy การประชุมวิชาการระดับชาติ “วาลัยลักษณ์ วิจัย” ครั้งที่ 7 The 7th Walailak Research National Conference.